

Príloha č. 1

Hodnotenie rizika a kategorizácia rizík

Kategorizácia rizík bola vypracovaná na základe posúdenia miery nebezpečnosti situácie, následného rizika a pravdepodobnosti útoku a poškodenia majetku, zdravia a života obyvateľov. Pri kategorizácii sa berie do úvahy závažnosť ohrozenia zdravia obyvateľov (veľkosť rizika), prípadne prítomnosť ďalších faktorov, ktoré môžu ovplyvniť veľkosť rizika.

	Kategória	Popis situácie	Požiadavka	Pracovný postup Operačné stredisko kontaktuje:
5.	extrémne vysoká miera rizika	Agresívny alebo zranený medveď v intraviláne, alebo blízkosti ľudí, stret s medveďom na blízku vzdialenosť, vstup do priestoru samice s mláďatami, medveď si bráni zdroj potravy útokom, medveď vstupuje do obývaných budov.	Situácia vyžaduje čo najrýchlejšiu elimináciu jedinca.	1. Veliteľa zásahu; 2. PZ SR; 3. Zástupcu užívateľa poľovného revíru (žiadost' o súčinnosť, zabezpečenie streľca); 4. Starostu, primátora, alebo nimi poverenú osobu; 5. GR ŠOP SR, ako zodpovednú osobu, štatutára; 6. V prípade napadnutia RZP a psychológa; 8. Veterinárneho lekára.
4.	vysoká miera rizika	Vystresovaný medveď v intraviláne s obmedzenou útekovou možnosťou (ploty, komunikácie, bariéry a pod.), medveď vstupuje do intravilánu, strata plachosti, medveď	Situácia vyžaduje zníženie stresových faktorov vplývajúcich na jedinca, v prípade rizika	1. Veliteľa zásahu; 2. PZ SR; 3. Zástupcu užívateľa poľovného revíru

		pozoruje ľudí pri ich činnosti a nedá sa úspešne odplašiť	ohrozenia zdravia a života človeka elimináciu nebezpečného jedinca	(žiadosť o súčinnosť, zabezpečenie strelca); 4. Starostu, primátora, alebo nimi poverenú osobu; 5. GR ŠOP SR, ako zodpovednú osobu, štatutára; 6. V prípade napadnutia RZP a psychológa; 7. Veterinárneho lekára.
3.	významná miera rizika	Výskyt medveďa v intraviláne, medveď poranený následkom kolízie mimo intravilánu, na cestných alebo železničných komunikáciách, medveď spôsobuje škody napriek prevencii a hľadá si potravu v blízkosti ľudských obydľí	Situácia vyžaduje operatívny výjazd na lokalitu, vytlačenie jedinca z intravilánu, v prípade nebezpečného alebo poraneného jedinca jeho usmrtenie, intenzívny monitoring jedinca a lokality	1. Veliteľa zásahu; 2. PZ SR; 3. Zástupcu užívateľa poľovného revíru (žiadosť o súčinnosť, zabezpečenie strelca); 4. GR ŠOP SR, ako zodpovednú osobu, štatutára; 5. Zástupcu obce; 6. Veterinárneho lekára.
2.	únosná miera rizika	Výskyt medveďa v blízkosti intravilánu, alebo zastavaných častí, medveď spôsobuje škody v extraviláne (včelstvá, odpadové koše, hosp. zvieratá bez dozoru)	Situácia vyžaduje pozornosť ZTMH a monitoring lokality a jedinca, nastavenie preventívnych opatrení	1. Veliteľa zásahu

1.	minimálne riziko	Náhodný stret na bezpečnú vzdialenosť (30 a viac metrov) v jeho prirodzenom prostredí	Situácia vyžaduje pozornosť a obozretnosť osoby	1. Veliteľa zásahu
----	------------------	---	---	--------------------

Tab.: Kategorizácia rizík a popis situácie

Príloha č. 2

Špecifiká na zbraň - kaliber a strelivo

Použitá strela (kaliber) musí mať vhodnú priebojnosť, vysoký zastavovací a deštruktívny účinok a samotná zbraň musí mať vysokú spoľahlivosť. Hlavnou požiadavkou vhodnej zbrane na odstrel medveďa je schopnosť zraziť zviera jedným zásahom.

Na odstrel je potrebné použiť dlhú guľovú zbraň s kalibrom strely 6,5 mm a viac a ústovou energiou na E0 nad 2300 J.

To je však závislé od používanej vzdialenosti. Strelba na krátku vzdialenosť s kalibrami magnum nie je vhodná kvôli vysokej penetrácii (dosiahnutie priebojného efektu). Vhodné sú strely s riadenou deformáciou pre zvýšenie zastavovacieho efektu a odovzdania čo najväčšej energie.

Zvolenie vhodnej strely je na zodpovednosti strelca, nepovoľuje sa celoplášťová strela tzv. FMJ alebo strely s priebojným, alebo oceľovým jadrom. Vhodnou strelou je štandardný lovecký náboj určený na lov vitálnej zveri, s ťažšou hmotnosťou strely a mäkkým jadrom. Pri zásahoch v intraviláne, resp. v blízkosti intravilánu či v blízkosti obývaných lokalít nepôjde o strelbu na veľké vzdialenosti. Preto je lepšie použiť zbraň so stredne dlhou hlavňou, ktorá je vhodnejšia na manévrovanie a strelbu v húštinách. Na odstrel medveďa sú vhodné špeciálne expanzné strely s polymérovou špičkou s vysokým zastavovacím a deštruktívnym účinkom. Používanie brokových zbraní s použitím vhodného streliva (napr. jednotnou strelou) je vhodnejšie na osobnú obranu počas zásahu (na krátku vzdialenosť do 30m).

V prípade použitia optického zameriavača (puškohľadu), odporúčame pri strelbe na krátke vzdialenosti regulovateľný na min. zväčšenie - ideálne 1,5-3 (4) násobné.

Príloha č. 3

Strel'ba na medveďa a najvhodnejšie umiestnenie rán

Pri strel'be na medveďa je potrebné okamžite zasiahnuť životne dôležité miesta. Okamžitá smrť zvierat'a nastáva pri poškodení mozgu a prednej tretiny chrbtice. Smrteľný je aj výstrel do srdca a iných častí chrbtice. Inde umiestnené rany na tele medveďa ho nebudú môcť okamžite zastaviť a znehybniť. V prípade, že strela zasiahne lopatkový hrb, medveď okamžite spadne, ale po pár sekundách dokáže vstať, pohybovať sa, dať sa na útek, alebo začať útočiť. Je to spôsobené tým, že pri takejto rane dochádza k zasiahnutiu trňových výrastkov chrbtice, čo spôsobuje šok miechy a ochrnutie zvierat'a, ale tento efekt trvá niekoľko sekúnd, po ktorých je medveď opäť pripravený reagovať. Pri poškodení panvových kostí následkom strel'by zadné nohy medveďa ochrnú, ale na predných končatinách sa môže pohybovať dostatočne rýchlo a stáva sa pre okolie nebezpečným. Smrteľné sú aj zásahy na pľúca či brušnú dutinu a v nej uložené životne dôležité orgány, ale po nich dokáže medveď zabehnúť aj veľké vzdialenosti a je potrebné ho prenasledovať a čo najrýchlejšie dostreliť.

Medveď má iný tvar tela ako má raticová zver, je z bočného profilu plochý, podobný ľudskej postave, a preto je dôležité zasiahnuť centrálny nervový systém, najlepšie chrbticu od driekovej časti smerom nahor.

Pri strel'be spredu je potrebné mieriť na hlavu (na krátke vzdialenosti), na oblasť čela od očí, alebo na hrud' medveďa alebo na krk. Strel'bu na hlavu realizujeme na vzdialenosť do 30 m, nakoľko priestor na usmrtenie je malý a zvierat' hlavou často nečakane pohne.

Ak to situácia dovoľuje, je vhodné využiť príležitosť na umiestnenie výstrelu pri pozícii zvierat'a, keď stojí spredu alebo zozadu a mieriť vždy na stred hrudného koša (ideálne trošku vyššie), tak aby bola zasiahnutá chrbtica - teda centrálny nervový systém.

Pri strel'be z boku je potrebné mieriť (na krátke vzdialenosti) na hlavu, a to do časti medzi ucho a oko, kde sa nachádza mozog. Osobitne pri strel'be na hlavu z boku je potrebné dávať pozor na to, aby nedošlo k zasiahnutiu spodnej časti lebky (oblasť sánky), prípadne prednej časti lepky (oblasť nosa), čím by nedošlo k rýchlemu a bezpečnému usmrteniu medveďa. Ďalším dôležitým bodom je srdce, pre jeho zasiahnutie je potrebné mieriť za prednú končatinu - ramenný kĺb, v dolnej časti hrudníka.

Príloha č. 4

Bezpečnosť strelca

Pri bezpečnej streľbe na medveďa je nevyhnutné dodržiavať pravidlá bezpečnosti, zásady a povinnosti strelca.

Pravidlá bezpečnosti:

- na medveďa pri ochrannom odstrelе je žiadúce strieľať na vzdialenosť do 100 m, z opory, aby došlo k rýchlemu a bezpečnému usmrteniu;
- hlavného strelca v prípade potreby istí okamžite druhou ranou ďalší strelec.
- ak zásah vykonáva viac strelcov, je potrebné, aby strelci vopred naplánovali strelecké sektory každého z nich, aby sa predišlo nehodám, potrebné je dodržiavať bezpečné zaobchádzanie so zbraňou, dodržiavať bezpečnosť streľby a v prípade viacerých strelcov postupovať podľa koordinácie veliteľa zásahu tak aby nedošlo k vzájomnému ohrozeniu strelcov alebo iných osôb nachádzajúcich sa na predmetnom mieste;
- k nehybnému medveďovi je potrebné pristupovať opatrne odzadu, reflexy zvieratá preveriť (napr. hodeným kameňom), treba byť pripravený na to, že medveď ešte nemusí byť mŕtvy a môže proti človeku kedykoľvek vyraziť a zaútočiť. V tom prípade je potrebné, aby nehybné zviera istil „poistný“ strelec (veliteľ zásahu), ktorý by zviera v prípade potreby dostrelil. V takýchto prípadoch sa pre kontrolujúceho strelca ako vhodné riešenie javí aj použitie brokovej zbrane, či už s jednotnou strelou, alebo strelou obsahujúcou broky o priemere 8,4 mm;
- v prípade úniku poraneného medveďa je strelec povinný nahlásiť veliteľovi zásahu, alebo zástupcovi ŠOP, pretože takýto medveď predstavuje potencionálnu hrozbu pre človeka. Riadenie dohľadania poraneného jedinca medveďa hneď zabezpečuje veliteľ zásahu.

Príloha č. 5

Rizikové oblasti

Rizikovými oblasťami sa rozumejú oblasti, v ktorých v minulosti najčastejšie dochádzalo k prieniku jedincov medveďa hnedého do intravilánu obcí a miest a sú špecifikované na základe katastrálnych území:

V roku 2023 prijala ŠOP SR hlásenia o škodách, stretoch a výskyte jedincov medveďa hnedého z územia 345 obcí. Rizikové oblasti sú pravidelne určované na základe katastrálnych území, v ktorých v predchádzajúcom období (predchádzajúci rok/2 roky) najčastejšie dochádza k pravidelnému prieniku synantropných jedincov medveďa hnedého do intravilánu, prípadne blízkosti ľudských sídiel v extraviláne (individuálne prehodnotí príslušná pracovná skupina).

Rizikové katastrálne územia:

Mesto / obec
Baničné
Banská Bystrica
Banská Štiavnica
Bartošová Lehôtka
Batizovce
Belá - Dulice
Belá pri Varíne
Belá Stráža
Benice
Biely Potok
Blatnica
Blážovce
Bobrovček
Bobrovec
Bobrovník
Bodorová
Bojnice
Bôrik
Brezno
Brodzany
Brusno
Budatín
Budča
Bystrá

Bystrička
Cígel
Čačín
Čavoj
Čierny Balog
Čremošné
Ďanová
Demänovská dolina
Detva
Diviaky
Divina
Dolná Lehota
Dolná Mičiná
Dolná Štubňa
Dolný Harmanec
Dolný Kalník
Donovaly
Dovalovo
Drábsko
Dražkovce
Dubové
Dúbravica
Dúbravy
Fačkov
Folkušová
Gader
Galovany
Gejdák
Gerlachov
Háj
Handlová
Holcov majer
Horná Dúbrava
Horná Štubňa
Horná Ves
Horné Pršany
Horný Slavkov
Hradná
Hriňová

Hrochov
Hronsek
Hronská Dúbrava
Hybe
Chrenovec
Chvojnica
Ihráč
Jakubovany
Jalovec
Jamník
Janova Lehota
Jasenovo
Jastrabá
Jazernica
Kanianka
Kežmarok
Kľačno
Kláštor pod Znievom
Koľačno
Konské
Košťany nad Turcom
Košúty
Kováčová
Krahule
Králiky
Krasňany
Kremnica
Krpeľany
Kunešov
Kvačany
Laskár
Lazany
Lazisko
Lehota pod Vtáčnikom
Levice
Lieskovec
Liešťany
Lipovec
Liptovská Kokava

Liptovská Osada
Liptovská Porúbka
Liptovská Sielnica
Liptovská Štiavnica
Liptovská Teplá
Liptovská Teplička
Liptovské Revúce
Liptovský Hrádok
Liptovský Ján
Liptovský Michal
Liptovský Mikuláš
Liptovský Ondrej
Liptovský Peter
Lovča
Lubietová
Lubochňa
Lučatín
Lúčka
Lukavica
Lysá Poľana
Madačka
Madočany
Malachov
Malinová
Malužiná
Malý Čepčín
Martin
Mičiná
Michalková
Mlynčeky
Mojšova Lúčka
Moškovec
Mošovce
Moštenica
Môlča
Mýto pod Ďumbierom
Necpaly
Nedožery - Brezany
Nemecká

Nezbudská Lúčka
Nitrianske Pravno
Nižné Matejkovo
Nolčovo
Nová Černová
Nová Dedina
Nová Lehota
Nový Smokovec
Očová
Okoličné
Partizánske
Pavčina Lehota
Pitelová
Ploštín
Podbanské
Podbrezová
Podhorie
Podhradie
Podtureň
Polomka
Poniky
Ponická Huta
Poprad
Popradské pleso
Poruba
Predajná
Pribylina
Prievidza
Prosiek
Rakša
Rimavské Zálužany
Rojkov
Rudnianska Lehota
Ružomberok
Sampor
Selce
Sielnica
Sklabiňa
Sklabinský Podzámok

Sklené
Sliach
Slovenská Lupča
Smrekovica
Socovce
Spišské Bystré
Spišský Štvrtok
Stankovany
Stará Kremnička
Stará Lesná
Staré Hory
Starý Smokovec
Stožok
Stráňavy
Stráne
Strečno
Strelníky
Sučany
Svarín
Svätý Kríž
Svit
Štiavnické Bane
Štiavnička
Štôla
Štrba
Šútovo
Tajov
Tále
Tatranská Lomnica
Tatranská Polianka
Tatranská Štrba
Tatranské Zruby
Teplička nad Váhom
Trebostovo
Trnavá Hora
Trnovo
Trusalová
Turany
Turček

Turčianska Štiavnička
Turčianske Kľačany
Turčianske Teplice
Turčiansky Michal
Turčiansky Peter
Turová
Tužina
Varín
Vavrišovo
Vážec
Veľká Lomnica
Veľká Lúka
Veľký Slavkov
Víglaš
Vikartovce
Višňové
Vlachy - Vlašky
Vlkanová
Vlkolíneec
Vrúcko
Vrútky
Východná
Višňové
Záborie
Závadka nad Hronom
Závažná Poruba
Zvolen
Žarnovica
Železná Breznica
Žiar nad Hronom
Žilina

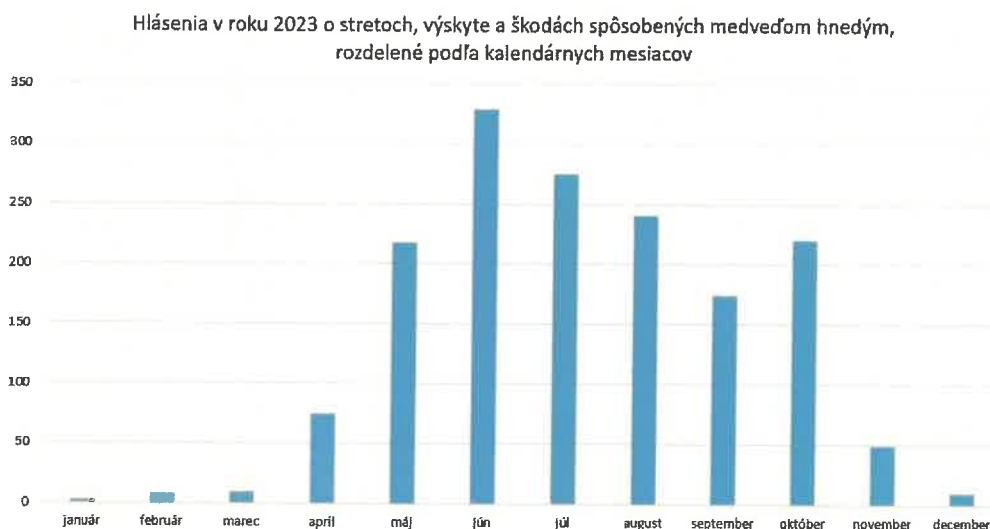
Rizikové okresy:

Okres
BB
BR
BS
DT

KK
LC
LM
MT
PD
PE
PP
RK
RS
TR
ZA
ZC
ZH
ZV

Príloha č. 6 Rizikové obdobie

Rizikovým obdobím sa rozumie obdobie, v ktorom je najväčšia pravdepodobnosť výskytu problémových jedincov medveďa hnedého v intraviláne miest a obcí. Jeho stanovenie je potrebné z dôvodu požiadania MV SR o súčinnosť PZ SR, a to posilnením policajných hliadok v stanovených rizikových oblastiach (Príloha č. 5).

Graf2.4: Rizikové obdobia, rozdelenie podľa kalendárnych mesiacov

Rizikové obdobia boli spracované na základe rozdelenia hlásení počas kalendárneho roka. Počet hlásení v kalendárnych mesiacoch počas jednotlivých rokov sa môže mierne líšiť (prostredie, územie výskytu), a to v závislosti od viacerých faktorov, ako napr.: potrava a jej dostupnosť (výsev poľnohospodárskych plodín, semenné roky buka a duba, vplyv klimatických podmienok na hibernáciu – jej začiatok a koniec).

Rizikové obdobia je možné vysvetliť etológiou medveďa hnedého nasledovne:

- výskyt jedinca medveďa hnedého v skorom jarnom období (marec, apríl) je spôsobený vyhľadávaním ľahko dostupnej potravy v blízkosti ľudí po hibernácii (včelstvá, odpadkové koše);
- výskyt jedinca medveďa hnedého v neskoršom jarnom a skorom letnom období (apríl, máj, jún) je spôsobený hlavne prebiehajúcou medveďou rujou (dospelé samce sa správajú despoticky voči menším jedincom vlastného druhu a hlavne k tohoročným mláďatám (v snahe páriť sa so samicami jej pozabíjajú mláďatá) a ich matkám. Tieto sa zo strachu pred dospelými samcami približujú k ľuďom. Pre takéto správanie bol v minulosti zavedený pojem „human shield“ (ľudský štít), ktorý popisuje, ako zvieratá, ktoré pociťujú strach, hľadajú blízkosť ľudí pre svoju záchranu;

- výskyty jedincov medveďa hnedého v letnom období (jún, júl) sú spôsobené hlavne distribúciou potravných zdrojov (úrodou ovocných plodov, dozrievanie poľnohospodárskych plodín a pod.);
- výskyt jedinca medveďa hnedého v neskoršom letnom a jesennom období (august, september, október) je spôsobené hyperfágiou - najvyšším príjmom potravy.

V období určenom ako rizikové, sa postupuje v režime zvýšenej pohotovosti. Preto je potrebné, aby boli jednotliví členovia pracovných skupín dostupní pre operatívne riešenie problémov. Členom pracovných skupín za pohotovostný režim a zrealizovanú prácu vo vzniknutej krízovej situácii patrí primeraná náhrada.

Telefónny zoznam riaditeľov správ NP/CHKO a Zásahových tímov pre medveďa hnedého

Tatranský národný park	Ing. Peter Olexa (riaditeľ) +421 52 478 0350
Národný park Nízke Tatry	Mgr. Michal Babnič (riaditeľ) 048 28 550 11 +421 910 304 087
Národný park Veľká Fatra	Ing. Roman Fajth (riaditeľ) + 421 902 268 845
Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky	Ing. Štefan Kysel (riaditeľ) 048 472 20 27 +421 903 698 298
Národný park Malá Fatra	Ing. Peter Cáder (riaditeľ) 041 507 14 12 041 507 14 18 +421 903 298 132
ŠOP SR, Správa Chránenej krajinej oblasti Poľana	Ing. Vladimír Hrúz 045 533 48 34 +421 911 390 197
ŠOP SR, Správa Chránenej krajinej oblasti Štiavnické vrchy	RNDr. Michal Klaučo, PhD. 045 691 19 31
ŠOP SR, Správa Chránenej krajinej oblasti Cerová vrchovina	Ing. Eva Belanová (riaditeľ) 047 563 49 48 +421 903 298 147
Zásahový tím pre medveďa hnedého Sever	+421 903 201 978
Zásahový tím pre medveďa hnedého Podpoľanie	+421 910 406 581
Zásahový tím pre medveďa hnedého Ponitrie	+421 910 406 418
Zásahový tím pre medveďa hnedého Západ	+421 910 658 615
Zásahový tím pre medveďa hnedého Juh	+421 903 201 879

